

КУРБАТОВ
Денис Ігорович —
заступник міністра освіти і науки
України

НАУКА ТА ІННОВАЦІЇ: ШАНС ДЛЯ ДЕРЕГУЛЯЦІЇ ТА НАРОЩУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГАЛУЗІ

Добрий день, шановні колеги!

Останнім часом не часто випадала можливість бути присутнім наживо на подібних заходах, особливо в такій представницькій та поважній аудиторії. Три роки поспіль життя тривало переважно в онлайн-форматі — пандемія ковіду, повномасштабне вторгнення РФ, війна. Ми пам'ятаємо, як після початку епідемії суспільство переконалося і відчуло важливість сфери охорони здоров'я, лікарів, медичного персоналу. Після початку великої війни ми зрозуміли екзистенційну важливість наявності в державі сильної та спроможної армії — Збройних Сил України. Обидві ці сфери — дуже добрий приклад того, як надважливі галузі можуть бути спочатку недооцінені суспільством, але потім воно діаметрально змінює свої погляди.

Попри біль і втрати, завдяки звитязі та бойовим успіхам наших воїнів Україна невпинно наближається до омріяної перемоги, після якої обов'язково постане потреба у відбудові країни. Але і сам рух до перемоги, і подальша відбудова потребують відповідей на кілька засадничих питань: на основі яких принципів, технологій, розробок та інновацій це відбуватиметься і завдяки якому людському і, головне, фаховому та інтелектуальному капіталу?

Питання ці риторичні, але водночас надскладні. Як після пандемії суспільство переконалося у важливості системи охорони здоров'я, як з початком війни змінило своє ставлення до армії, так і в післявоєнний період у освіти та науки може з'явитися шанс вийти нарешті з категорії недооцінених суспільством і почати відігравати ключову роль у побудові сучасної та процвітаючої України.

Безумовно, сфера наукової і науково-технічної та інноваційної діяльності має відігравати провідну роль у вирішенні посталих перед нами викликів та подоланні наслідків війни, адже саме наука та інновації є не лише рушійним чинником

економічного розвитку будь-якої країни, а й потужним фактором зміцнення національної безпеки та оборони.

Однак ми маємо чесно визнати очевидність того, що держава зараз не має вільного ресурсу, необхідного для розвитку наукової сфери, і сподіватися на його появу в найближчому майбутньому особливо не доводиться. Усвідомлюючи це і розуміючи, що у нас є свій фронт — науковий, варто окреслити, що ж ми можемо реально зробити у цих умовах?

По-перше, на нашу думку, враховуючи обмеженість державних фінансів, потрібно **створити максимально сприятливі умови та зняти нормативні бар'єри для широкого залучення позабюджетних коштів** на проведення досліджень та розробку інновацій (кошти бізнесу, закордонних замовників, міжнародні гранти тощо). Для цього слід зробити такі кроки:

- дати дозвіл на спрощене здійснення закупівель матеріалів, комплектуючих, обладнання для потреб науки;
- зменшити фіскальний тиск на проекти з позабюджетним фінансуванням, зокрема через звільнення від сплати податку на додану вартість;
- дозволити закладам вищої освіти і науковим установам мати витратні рахунки у державних банках (поза системою Державної казначейської служби України);
- змінити систему оплати праці науковців (відійти від тарифної сітки, надати дозвіл на оплату праці науковців через договори цивільно-правового характеру);
- вирішити проблеми міжнародної мобільності вчених для виконання відповідних проєктів;
- унормувати вимоги до дистанційної роботи;
- спростити систему звітності.

По-друге, необхідно і далі посилювати акцент на прикладних дослідженнях і розробках, спрямованих на вирішення конкретних наукомістких проблем оборони, безпеки, економіки та соціальної сфери. На порядку денному вже давно стоїть питання оновлення Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки». Слід перейти до формування певної

частини тематик наукових досліджень не самими вченими, а безпосередніми замовниками продукції, якими можуть бути державні установи, організації, промислові підприємства, органи влади тощо. На часі створення Агенції оборонних технологій як окремого органу формування державного замовлення на R&D у сфері оборони та безпеки. У період відновлення України потрібно заохочувати і стимулювати закордонні компанії та організації до розгортання в Україні їхніх технологічних виробництв, створювати при них дослідницькі центри з обов'язковим залученням українських науковців, особливо молодих вчених, до сучасних технологій, виробничої та дослідницької бази світового рівня.

З цією метою, як ви знаєте, на засіданні Національної ради України з питань розвитку науки і технологій було прийнято рішення про перегляд головними розпорядниками коштів тематик наукових досліджень і розробок з урахуванням потреб національної безпеки та оборони, а також про необхідність розвитку пріоритетних галузей економіки у воєнний і повоєнний періоди, забезпечення відповідного перерозподілу фінансування наукових досліджень за рахунок коштів державного бюджету та диференціації джерел його фінансування.

По-третє, надактуальним напрямом роботи є підвищення ефективності діяльності академічного сектору, забезпечення його інституційної спроможності, автономії та гнучкості управління. Розподіл фінансування має здійснюватися насамперед на основі отриманих досягнень та результатів, верифікованих за міжнародно визнаними критеріями. Необхідно активізувати інтеграційні процеси між академічною, галузевою та університетською наукою із широким залученням підприємницької сфери до процесів впровадження результатів наукової та науково-технічної діяльності.

У свою чергу Міністерство освіти і науки України вже зараз опрацьовує питання щодо спрощення державного регулювання наукової сфери з метою створення більш сприятливих умов для провадження наукової діяльності, зокрема спрощення процедур проведення

конкурсних відборів, орієнтації на принципи «відкритої науки», ширше впровадження цифрових технологій у процедури реалізації державної політики у сфері науки, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. Результати цієї роботи мають втілитися у відповідних змінах до чинного законодавства.

Шановні колеги!

Не хочу забирати у вас багато часу та обтяжувати своїм виступом. Вважаю, що сьогодні

ми маємо унікальний шанс для науково-освітньої галузі — шанс повторити шлях відродження медичної та військової сфер.

Переконаний, що вже зараз маємо зробити все від нас залежне, щоб цим шансом скористатися. Все в наших з вами вмілих руках, розумних головах та у нашій єдності як основі національного розвитку.

Дякую за увагу!

Слава Україні!